

Explorant camins d'un garantisme republicà

Gemma Ubasart i González
Consellera de Justícia, Drets i Memòria

Juliol de 2024

**Generalitat
de Catalunya**

**sempre
endavant**

Bona tarda a tothom.

Autoritats, entitats, amics i amigues. Gràcies per ser avui aquí. Gràcies també a l'estimat Carles Mundó per la introducció d'aquest acte. Un gran conseller i polític. Des del primer moment de ser en aquesta casa, les seves observacions i consells sempre han estat de molta utilitat. A més, és un molt bon jurista i bona persona.

Estar al capdavant d'una conselleria del Govern és un honor i un privilegi, i també una posició única des de la qual pensar la realitat que ens envolta i actuar per a transformar-la. Precisament aquesta intersecció entre pensament i acció, teoria i pràctica, és la que volia explorar i compartir-vos avui a mode de reflexió. Una reflexió que vol ser útil per a la Catalunya d'avui i la de demà, que vol contribuir a la tasca de crear nous sentits comuns, relligant drets civils i drets socials per fer avançar el nostre model de convivència.

Començo situant-nos breument. Som a l'any 2024, en ple segle XXI. Vivim en un món complex i incert. Estem en un context d'enormes reptes —socioeconòmics, culturals o ambientals— però també d'oportunitats. Caminem un període en transició. I també en disputa. Perquè com deia Hannah Arendt, la política ha d'entendre's com a forma de llibertat, de generar nous inicis. Perquè les persones, de manera col·lectiva, tenim la capacitat de crear estructures d'oportunitat política. Tenim l'opció de construir futur.

Ara bé, Albert O. Hirschman explicava que davant els escenaris de canvi d'època sorgeixen també pulsions conservadores que es poden sintetitzar en tres tesis: perversitat, futilitat i risc. Per un costat la perversitat i el risc impliquen la lògica de la fatalitat. Això és, el canvi

portaria a qüestionar conquestes i a empitjorar problemes. Per un altre costat, la futilitat suposa la banalització del canvi. Aquestes tesis portarien a forjar estratègies entre l'immobilisme i la resistència.

Però les dimensions de canvi d'època poden ser llegides també com a coordenades de reconstrucció de ciutadania. El context actual d'emergència climàtica i incerteses geopolítiques és un escenari en el qual podem cartografiar nous contractes socials, ecològics i de gènere: un entramat de drets connectats a la societat sorgida de les grans transicions en marxa i a la seva nova estructura de riscos col·lectius.

1. Què és el garantisme?

És aquí on s'emmarca l'aposta per un paradigma que he anomenat “garantisme republicà”. La reflexió la centraré molt en l'àmbit d'actuació sectorial de justícia. Però és una peça d'un projecte més ampli, d'un futur de llibertat i fraternitat.

Garantisme és un terme polisèmic. Deia Luigi Ferrajoli que en el vell lèxic jurídic s'entenia per garanties un conjunt d'institucions del dret privat, amb origen al dret romà, dirigides a assegurar el compliment de les obligacions i la tutela de drets patrimonials. Actualment per garanties s'entén, sobretot, el conjunt de límits i vincles imposats als poders públics orientats respecte de drets fonamentals. Una limitació del poder estatal i alhora una obligació dels poders públics de promoure el respecte per la vida, la integritat física, la llibertat d'expressió o la propietat.

Aquesta idea s'ha anat construint a poc a poc al llarg de la història i és una conquesta davant els abusos de poder. De fet, la idea de limitar el poder de l'estat floreix a l'època moderna sobretot entre els il·lustrats contra l'estat absolut (amb Locke, Rousseau o Montesquieu). A mesura que es va democratitzant l'estat es van consolidant els drets civils i també els drets polítics. El dret a associació, manifestació, vaga o vot entren en l'àmbit de la legitimitat, la protecció i la promoció.

Amb la construcció del constitucionalisme social i de les democràcies liberals després de la Segona Guerra Mundial es cerca la consolidació material de les democràcies amb garanties internes i externes que dificultin el buidatge de la substància democràtica a partir de simples majories parlamentàries. La democràcia no només és un procediment: són uns drets i garanties que s'han de preservar. És el moment d'introduir rigidesa a les constitucions, de la

consolidació de tribunals constitucionals, la tipificació reforçada de drets fonamentals o el dret internacional dels drets humans.

És en aquesta estela, i en el marc de certes derives *i*-liberals que es donen a la Itàlia dels anys setanta en un context de forta conflictivitat política, que un nucli de juristes comencen a ser coneguts com a “garantistes”. Treballen pel compliment escrupolós de drets civils i polítics. I alhora expliciten de manera radical la idea que el dret penal i, sobretot, la privació de llibertat, han de ser la darrera ràtio. Es tracta de minimitzar la intervenció punitiva de l'estat, buscant altres vies per a la resolució de conflictes i gestió de problemes socials.

Aviat aquesta corrent político-jurídica va permeabilitzar també a l'Estat espanyol i a Catalunya en el marc de l'antifranquisme i els primers anys de transició. Construir un estat de dret substantiu ha estat una de les batalles lliurades per les forces de progrés. La centralitat dels drets i les garanties ha estat objecte de disputa per part, entre d'altres, de les organitzacions de drets humans.

El garantisme i el Departament de Justícia

Després d'aquest repàs teòric, baixo a l'àmbit institucional. El Departament de Justícia, per l'àmbit sectorial que representa, és la conselleria garantista per excel·lència. És l'escènica de l'estat de dret, de l'aposta liberal. Escrivia contra-intuïtivament Theodore Lowi (acadèmic destacat en el camp de l'anàlisi de les polítiques públiques) que és el tipus de política pública el que determina l'enfocament polític que s'aplica i no al revés (per exemple, les polítiques redistributives per la seva naturalesa tendeixen a aproximar-se des de l'esquerra). Alguna cosa hi ha d'això en l'orientació d'alts càrrecs i treballadors públics de la casa. Són/som escrupolosament garantistes.

En aquest sentit, el respecte exquisit pels drets i les garanties, i la cura i preocupació per l'extensió punitiva han acompanyat l'acció pública en els diferents àmbits d'actuació durant el mandat: en execució penal, administració de justícia, memòria democràtica i codificació del dret civil propi. Tres exemples:

- Hem treballat per avançar cap a l'objectiu de contencions mecàniques zero als CP, tal com recomanen organismes internacionals i associacions de drets humans. I ho hem fet amb un conjunt d'actuacions. Generals: programes i mesures per a millorar el clima social i el benestar emocional als centres. Específiques: formació, anàlisi d'alternatives de desescalada conjuntament amb salut, i instruccions clares als equips directius sobre la minimització d'aquestes actuacions. En el darrer any, de maig a maig aquestes s'han reduït en un 73%.
- Hem impulsat l'Estratègia Nacional d'Obertalitat Penitenciària amb l'objectiu d'augmentar el medi obert en l'execució de la pena fomentant les llibertats provisionals, els tercers graus i les sortides progressives, així com reduint el nombre de persones privades de llibertat en situació preventiva. Destaquen el pla pilot de polseres per evitar la presó provisional, la modificació del protocol de classificació inicial (CIMO), l'impuls de les mesures penals alternatives o l'augment de places a les unitats dependents.

A Catalunya, un 42% de la població penitenciària (3.700 persones aproximadament) està en situació de presó provisional o bé complint penes inferiors a dos anys, és a dir, per delictes lleus. D'un 21% de tercers graus hem arribat a aconseguir un 26%: l'horitzó el tenim en el 30%.

- I el tercer exemple. En memòria democràtica hem fet avançar els principis de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició a través d'un ampli ventall d'accions: recerca històrica, commemoració, homenatge, patrimonialització

d'espais de memòria, resignificació d'espais de repressió, dignificació de llocs d'inhumació, exhumació de fosses i, com a activitat nuclear, l'educació i sensibilització.

Alhora, i en coherència amb la mirada garantista, hem treballat per donar centralitat a un paradigma en què, com a societat, la norma sigui gestionar els conflictes transitant d'una cultura de l'adversari a una cultura del diàleg i la restauració. Aquesta és una peça clau del model de país que volem construir, on els vincles comunitaris siguin una pedra fundacional de la prosperitat compartida.

- En aquest sentit, hem treballat en un doble vector. El primer: normalitzar una altra manera de gestionar conflictes i de construir justícia, contribuint a la construcció d'una cultura política ciutadana que vagi en aquest sentit, i sensibilitzant a institucions, operadors i actors socials. El segon vector apunta a caminar cap a la universalització de serveis, això és, a transitar la consolidació d'instruments de qualitat i eficients, amb un accés equitatiu, que permeti estendre aquesta aproximació en un ventall ampli de gestió de conflictes i problemes socials. Puc posar com a exemple les experiències de mediació intrajudicial, l'avantprojecte de llei de mediació i altres ADR o el programa de foment de la mediació local.
- En l'àmbit penal, hem elaborat l'Estratègia de justícia restaurativa 2030, que suposa un salt qualitatiu en un servei que existeix de manera pionera des de fa 25 anys (més de 30 en el cas de la jurisdicció de menors). Aquesta estratègia, que ha començat a caminar amb un pilot d'universalització a Tarragona i Terres de l'Ebre, pretén combatre un punitivisme buit de contingut social mitjançant la normalització de la resposta restaurativa que serveix millor a les finalitats actuals del dret penal, on l'atenció a la víctima i la responsabilització

i rehabilitació de l'agressor cobren més importància, junt amb l'atenció a la restauració dels llaços socials trencats pel conflicte penal.

En una societat hi haurà sempre conflictes

En una societat hi haurà sempre conflictes. No és possible, ni tampoc desitjable, aspirar a la supressió del conflicte. El conflicte és un motor de canvi en tots els àmbits: personal, comunitari o nacional. Ara bé, s'ha de gestionar i canalitzar adequadament si aspirem a viure en societats cohesionades i democràtiques.

La gestió dels conflictes a vegades requerirà la intervenció de tercers. La idea de justícia, doncs, cada cop serà més àmplia. Justícia ja no és equivalent a sistema judicial: cal trobar el mètode adequat per a la gestió en cada conflicte, context, protagonistes. Tenim un ampli ventall: des de l'actuació de jutges i magistrats en l'àmbit del sistema judicial, a la mediació i altres ADR o la justícia restaurativa, passant per pràctiques de l'acció comunitària. A vegades, serà una combinació de factors. Fins i tot el mateix sistema de justícia s'anirà transformant.

Aquí m'aturo una mica. Vull destacar el paper que té i seguirà tenint el sistema judicial. I per tant reivindico la necessitat de posar el focus en aquest àmbit, que sovint ha quedat relegat del debat polític, social o comunicatiu. Un bon funcionament del sistema judicial contribueix a la bona convivència, la cohesió social i la seguretat ciutadana. I per això calen més recursos en un àmbit tradicionalment infrafinançat en els pressupostos públics. I calen reformes estructurals per adaptar un sistema construït al segle XIX per fer front als reptes del segle XXI.

És necessari transitar profundes reformes organitzatives, d'especialització i re-territorialització, de digitalització, d'introducció de mirades mediadores i restauratives. I també afrontar el repte d'innovar en els processos de selecció i formació dels operadors, i en la forma de govern dels jutges. El poder judicial és una peça imprescindible en una democràcia. La seva independència ha de ser preservada, com la de tots els poders de l'estat. I aquesta afirmació és compatible amb la necessària col·laboració institucional per a la millora del servei públic. Només a partir d'aquesta deliberació conjunta podrà avançar-se en la millora de l'atenció a la ciutadania. Al llarg del mandat hem falcat aquesta cooperació, entre d'altres, en el marc de l'Observatori Català de la Justícia. En aquestes grans transformacions a operar el repte és posar al centre el bé públic i comú.

2. El garantisme republicà

Al costat de l'estat de dret, i en el marc de teoritzacions que provenen del Sud Global, es parla també d'estat de drets. Algunes aproximacions normatives els contraposen, però des del meu punt de vista aquests conceptes estan íntimament vinculats i amb dependència mútua. Drets civils, polítics i socials es retroalimenten. Aquests són indivisibles. Els primers garanteixen els segons: per exemple, la protesta possibilita l'avenç en les condicions socials o laborals. I els segons fan possible el gaudi dels primers (*primum vivere, deinde philosophare*). Els tractem per separat per poder afinar millor les categories analítiques que utilitzem, però en el món “real” són dues cares de la mateixa moneda. *Democràcia social* és un epítet.

Cal superar les tradicions que posen el focus en els abusos de l'estat però sense preocupar-se pel mercat o les condicions materials de la ciutadania. Alhora, tampoc es pot caure en l'exercici invers: teixir ciutadania social s'ha de fer en un marc de respecte pels drets fonamentals. Cap fractura, cap desigualtat o discriminació, pot ser combatuda amb derives punitivistes ni amb una espècie de “parternalisme social” que desconeix les llibertats personals i la pròpia acció col·lectiva en llibertat.

I per això parlem de garantisme republicà. La tradició republicana expressa una desconfiança primària davant de l'excés de concentració de poder sigui on sigui: a l'estat, al mercat o a la família. Alhora que aposta per la consecució d'un marc de capacitats i oportunitats per a la construcció de vides dignes. L'autonomia personal i col·lectiva en un context de fraternitat.

Aquesta afirmació no és només normativa. Quan baixem a la política pública observem que les apostes garantistes, en ple segle XXI, només poden ser-ho si són republicanes. O, dit d'una altra manera, només poden fer-se efectives si es

transita alhora una consolidació de drets socials i estratègies d'enfortiment comunitari.

***Welfarisme* al Departament de justícia**

En aquest sentit, m'agradaria aprofundir en la idea que, a part de garantista, també som una conselleria *welfarista*, o dit d'una altra manera, una conselleria social. Els drets socials hi són molt presents. I això també ho hem d'explicitar. I ho podem vincular a través de l'aposta republicana, amb Philip Pettit. Llibertat com a absència de dominació.

És més, el Departament de Justícia és un bon termòmetre de la intensitat i qualitat de l'estat del benestar. Una part de les nostres funcions tenen a veure amb l'alta vulnerabilitat i l'exclusió extrema que suposa la privació de llibertat. Pel fet d'estar apartat de la societat, i pel perfil de les persones que viuen en centres educatius i centres penitenciaris, com molt bé il·lustra Louis Wacquant a *Castigar a los pobres*. Els delictes vinculats a la pobresa, a diferència d'altres, són els que et porten a la presó. Ho exposava ja de manera molt clara Edwin H. Sutherland fa gairebé un segle a través del concepte *delictes de coll blanc* contraposat als *delictes de coll blau*.

Però diria encara més: l'execució penal és la darrera vàlvula del sistema, és el lloc on arriben les conseqüències del fracàs de l'estat del benestar. I és alhora el lloc des d'on es treballa perquè hi pugui haver segones oportunitats. L'ideal de la reinserció és en essència això.

- La millor estratègia de reinserció possible, tenint en compte les persones que habiten les nostres presons, és la garantia de casa, feina i papers. I xarxa social o comunitària. La majoria d'interns i internes han comès delictes vinculats a

la pobresa. Garantir les condicions materials és allò que possibilitarà a molts perfils no tornar a delinquir. Si fem un *zoom* al darrer estudi sobre reincidència observem que, en el període de 5 anys després de sortir de presó, la major reincidència correspon a delictes menors propis de l'exclusió social. El principal tipus delictiu comès en la primera reincidència són els delictes contra la propietat (60,6%). El pas de la privació de llibertat a la vida en societat, que es treballa de manera important en el model penitenciari català, té una dimensió criminològica però també una de molt important que és la sociològica.

Així doncs, junt amb la clàssica dimensió garantista de la Conselleria de Justícia (clarament: la Conselleria de Justícia i Dret de la Generalitat de l'etapa republicana), en ple segle XXI hem de jugar fortament també amb la dimensió republicana: fer possible a tota la ciutadania l'autodeterminació personal, en un marc fratern, per transitar vides dignes (per això avui parlem de la Conselleria de Justícia, Drets i Memòria).

El Departament de Justícia dialoga amb la resta de potes de l'estat del benestar en un projecte de país de drets i llibertats. És per això que des del principi del mandat hem treballat braç a braç amb diverses conselleries socials.

- Amb el Departament de Salut i el Pacte Nacional de Salut Mental hem avançat en l'atenció a la salut mental de menors i adults en execució penal, en la creació de les unitats d'intervenció compensatòria als CP per perfils amb vulnerabilitats acumulades, en la prevenció de suïcidis o el tractament de les toxicomanies.
- Amb el Departament d'Educació hem seguit avançant en el dret a l'educació per a persones penades, amb una vinculació directa entre el que es fa als

centres i al carrer. També per poder acompanyar itineraris educatius posteriors.

- Amb Drets Socials hem treballat en el desenvolupament de les Barnahus, les cases que atenen a menors víctimes de violències sexuals. Hem avançat en la detecció de discapacitats en persones en execució penal i en la seva atenció a la sortida dels centres. També hem col·laborat en la creació del projecte Barris amb futur. I hem empès l'Avantprojecte de llei de modificació del Codi civil de Catalunya en matèria de suports a l'exercici de la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat.
- Amb Empresa i Treball hem consolidat la relació entre el CIRE (Centre d'Iniciatives per la Reinserció) i el SOC (Servei d'Ocupació de Catalunya). Hem potenciat la pota de formació laboral, amb la inclusió de cursos subvencionats per fons europeus als centres penitenciaris.
- Amb Cultura hem treballat per fer realitat el dret a la cultura també en els espais amb més vulnerabilitats com són els CP i els centres educatius: des de les biblioteques o tallers d'art fins a una exposició al Centre d'Arts Santa Mònica per commemorar els 40 anys de transferència de competències penitenciàries.
- Amb Territori hem treballat conjuntament per avançar amb el dret a l'habitatge per la reinserció.
- Amb Igualtat i Feminismes hem consolidat les Unitats d'Intervenció Forense Integral, per una atenció forense de qualitat a les supervivents de violències sexuals, reduint la revictimització i facilitant la construcció de la prova.

Justícia i estat del benestar

La col·laboració sectorial en l'elaboració de política pública és cada cop més necessària. A problemes complexos, solucions complexes: només així es pot consolidar l'acció pública amb valor afegit.

El diàleg de l'àmbit de justícia amb altres potes de l'estat del benestar, però, va més enllà d'aquesta acció pública interdepartamental. Entrem-hi una mica més.

Hi ha prou literatura acadèmica i evidència empírica per afirmar que un excés de punició fa escalar conflictes i enquistar problemes socials.

Michael Foucault, en una de les seves classes a Canadà, es preguntava: "Aquesta cosa que és el càstig i que, durant segles, potser mil·lennis, ha semblat més o menys evident a la civilització occidental, aquesta noció mateixa de càstig us sembla ara tan evident com això? Realment cal ser castigat?". Avui encara ens fa pensar.

L'aposta garantista té justificacions normatives (l'estat democràtic i de dret utilitza el dret penal i la privació de llibertat com a última ràtio) i també justificacions d'eficàcia i eficiència (la punició difícilment ajuda a desescalar conflictes o resoldre problemes socials, a part que estigmatitza col·lectius socials i dicotomitza la societat).

- Sense anar més lluny, molts estats d'Estats Units, amb pena de mort i sistemes penitenciaris altament poblats, són a la vegada estats amb un alt nombre de fets delictius greus (inclosos homicidis), molt per sobre del que seria esperable per la realitat socioeconòmica.

En segon lloc, també és evident que societats més igualitàries són societats més segures. Allà on es consolida l'estat del benestar, l'Europa keynesiano-fordista de després de la Segona Guerra Mundial, l'Europa social, és on s'identifiquen

nivells més baixos de delinqüència. Continua sent així. Avui vivim en un dels països més segurs d'Europa, a la regió més segura del món.

De la mateixa manera que només hi ha llibertat en contextos de no dominació; només es pot construir igualtat sobre la base de comunitats fortes, amb vincles i capacitats col·lectives. I aquí introdueixo també la idea de proximitat, d'entorns de quotidianitat: àmbits tangibles en què l'emancipació és possible.

Finalment convé recordar que llibertat com a no dominació necessàriament preveu la fractura de gènere, junt amb la de classe o origen. Els feminismes i les perspectives de diversitat cultural travessen radicalment el concepte de garantisme republicà. La minorització de la intervenció penal i penitenciària, cercant altres vies en la gestió de conflictes i problemes socials, es recolza en postulats feministes que consideren que la centralitat de la revenja i la retribució són paràmetres d'arrels patriarcals i que han de ser deflacionats. Hem de partir de la perspectiva intersectorial per pensar l'antipunitivisme avui: des de les lluites pels drets civils d'acadèmiques i activistes com bell hooks o Audre Lorde fins a les formulacions més recents. El garantisme republicà només pot ser feminista i mestís.

3. Catalunya serà antipunitivista o no serà

Recapitulo el que he dit fins aquí.

Tot i que és obvi que cal seguir insistint en el fet de ser escrupolós en el respecte als drets fonamentals i garanties penals i processals, no hi haurà reducció de la pressió penal i penitenciària substantiva si no hi ha alhora un potent funcionament de l'estat del benestar i de les apostes comunitàries per a sostenir una ciutadania social densa.

I al revés, i no menys important. Tota suposada millora social no ho serà en la seva complexitat si deixa en un segon terme drets i garanties. Hi ha el perill de transitar drecceres punitivistes que poden ser simples i vistoses però amb efectes contradictoris a mitjà termini. I això és així també en els àmbits en què ens sentim còmodes treballant. Ni en memòria democràtica, ni en feminismes, per exemple, hem d'alimentar vies de reforçament d'un punitivisme màgic.

El canvi cultural que promouen els moviments socials difícilment quallarà si fem les principals estratègies en la via judicialitzadora i, sobretot, la penal. La victimologia es va obrint camí com a disciplina que amplia el ventall d'opcions per pensar i respondre al fet delictiu. La focalització en la víctima i les seves necessitats ens ha de permetre fer un gir de 180 graus en la manera de pensar la justícia i, sobretot, l'anelhada reparació.

I ja per tancar, ho faig amb una idea provocadora: **Catalunya serà antipunitivista o no serà**. La Catalunya dels 8M es cohesiona amb serveis públics, acció comunitària i una gestió adequada dels conflictes. La Catalunya de futur es construeix a partir del públic i del comú, de les polítiques públiques i de l'ajuda mútua.

I hem de treballar a partir de la constatació que, com recorda Angela Davis, des del teòric i el pràctic, des del valor de l'experiència viscuda que ella sí que ha pogut relatar: la intervenció judicial, penal i penitenciària afegeix danys i patiments a les persones implicades —víctimes, victimaris i entorns— i a la societat en general.

Anar a l'arrel de la qüestió és reconèixer que treballem per un món on moltes de les funcions que desenvolupem al Departament de Justícia, i que alhora aspirem a exercir amb excel·lència, tendeixen a desaparèixer i/o transformar-se. Això passa inevitablement perquè els espais de punició i retribució siguin ocupats per l'estat del benestar i la restauració. Aquest és el sentit de l'aposta per minimitzar la intervenció punitiva i maximitzar la intervenció social i comunitària al nostre país. La Catalunya dels 8 milions ha d'anar per aquí.

Aquí és evident que existeix una intrínseca **contradicció interna en la mateixa criminologia crítica**. Tradicionalment s'identifiquen tres branques dins d'aquest corrent: l'abolicionisme, format per aquelles perspectives que posen l'accent a fer desaparèixer el fet punitiu i, en concret, la privació de llibertat; el garantisme, per aquelles idees que preconitzen aquestes actuacions com a última ràtio i el respecte escrupolós pels drets fonamentals, i finalment el realisme d'esquerres, que insistiria a plantejar que els “problemes” de seguretat principalment els pateixen les classes populars i que per això s'ha d'actuar. De fet, i des del meu punt de vista, aquestes mirades són complementàries. Aspirem a un món sense càstig, i en el mentrestant cal garantir escrupolosament drets i garanties, i no moure'ns de l'ideal rehabilitador de la pena, que és l'únic que pot justificar la separació d'una persona de la vida en societat.

- El model penitenciari català s'ha concentrat en aquest ideal de reinserció. Aquest és defensat i promogut per un ventall ampli de corrents polítics que han anat generant un consens al país. La taxa de reinserció, segons el darrer

estudi de reincidència, es situa en el 80%, una xifra que ha anat pujant en el temps i que destaca de manera important en el context comparat.

Un país com Catalunya que en ple segle XXI i al cor d'Europa ha viscut un **conflicte polític** amb una important derivada punitiva, que fins i tot ha portat líders polítics a la presó o a l'exili, hauria de ser enormement sensible a les temàtiques que es tracten al Departament de Justícia, Drets i Memòria. Un país que ha estat anys amb una esfera pública bolcada a deliberar sobre el conflicte, el paper dels tribunals, el delictes, el càstig o la presó hauria de posar al centre els àmbits tractats per la Conselleria. Ara bé, segurament és més un desideràtum que una realitat. Som un Departament al qual, malgrat la centralitat de les seves polítiques, ja que en depèn en part el funcionament de l'estat democràtic i de dret, històricament li ha costat fer-se lloc pel que fa a disponibilitat pressupostària, de preocupació política, comunicativa o ciutadana. I això no deixa de ser paradoxal.

Catalunya fa 40 anys va assumir de manera valenta les competències penitenciàries. Avui ha de continuar sent valenta, s'ha de conjurar per convertir l'aposta garantista republicana en consens de país, com ho són la sanitat pública o la llengua catalana. Aquest és un nou sentit comú per a la Catalunya lliure, cohesionada i fraterna que tots i totes volem.

I, ja per acabar, tot el que hem fet en aquests gairebé dos anys, i la reflexió que en deriva, no hagués estat possible sense el treball conjunt i en permanent deliberació que hem dut a terme tot l'equip de justícia: gabinet, alts càrrecs i treballadors públics. Un agraïment immens a tot l'equip. I també, i com no, a membres d'altres departaments, institucions, associacions i persones amb les quals hem treballat en aquest tram, molts de vosaltres presents avui.

Moltes gràcies.

Generalitat de Catalunya